

Aprob
Avocatul Poporului,
Renate Weher

RAPORT

**privind vizita desfășurată la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă din
cadrul Inspectoratului Județean de Poliție al județului Maramureș**

Sumar:

Prezentul raport, întocmit ca urmare a vizitei inopinate la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție al județului Maramureș, este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea vizitei**
- 2. Constatările rezultate din vizita efectuată**
- 3. Recomandări**

1. Cadrul general și organizarea vizitei

În temeiul art. 4, art. 35 lit. (a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr.35/1997, republicată, în data de 29 mai 2019, a fost efectuată o vizită la Centrul de Reținere și Arestare Preventivă din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție al județului Maramureș, având ca obiective prevenirea torturii și supunerii la tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, respectarea drepturilor persoanelor vulnerabile, asigurarea asistenței psihologice și prevenirea abuzurilor și relelor tratamente în cazul persoanelor private de libertate minori, consumatoare de droguri și femei.

La efectuarea vizitei au participat doamnele - jurist, - medic, domnul - psiholog, consilieri în cadrul instituției Avocatul Poporului, la Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, precum și doamna reprezentant al Organizației Neguvernamentale Asociația Umanitară „Împreună pentru ei”.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată:

Centrul de Reținere și Arestare Preventivă (C.R.A.P.) Maramureș funcționează în cadrul Inspectoratului Județean de Poliție Maramureș situat în Baia Mare str. 22 Decembrie, nr. 37. Echipa de vizită a avut întrevederi cu domnul comisar șef de poliție Liviu Constantin Grozavu, șef al Inspectoratului, care a prezentat centrul, recent reabilitat și a însoțit echipa de vizită pe întreaga perioadă a vizitei. Asistența pe durata vizitei a fost acordată de către șeful Serviciului Logistic, doamna comisar șef de poliție Turdeanu Ramona Elvira și de către lucrători din cadrul centrului, având loc întrevederi cu medicul și psihologul centrului.

Capacitatea centrului este de 31 de locuri. **La data vizitei, nu era custodiată nicio persoană privată de libertate în cadrul centrului.** Cele 12 persoane private de libertate care erau în evidența C.R.A.P. Maramureș, erau custodiate în alte centre după cum urmează: trei persoane la C.R.A.P. Bistrița Năsăud, două persoane la C.R.A.P. Cluj, trei persoane la C.R.A.P. Sălaj (două persoane urmând să fie transferate la Penitenciarul Baia Mare, respectiv la Penitenciarul Gherla) și patru persoane la C.R.A.P. Satu Mare. Transportul persoanelor private de libertate la instanțele de judecată, anchete, audieri, transfer la penitenciare erau asigurate cu autospecialele din dotarea C.R.A.P. Maramureș, iar escorta era formată din agenți angajați ai Centrului.

Vechiul arest a funcționat într-o clădire a sediului I.P.J Maramureș, cu o structură veche din anii 1950 (fostul arest al Securității Statului), care nu corespundea condițiilor de detenție, conform prevederilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (C.P.T.), camerele nu beneficiau de lumină naturală. Centrul nu avea în dotare cabinet medical, infirmerie, grefă, bibliotecă, deși România a fost condamnată la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (C.E.D.O.), prin hotărârea Camerei din 25 aprilie 2017, în cauza Rezmiveș, Marius Mavroian, Lavinia Moșmonea și Iosif Gazsi împotriva României (cererile nr. 61467/12, 39516/13, 48213/13 și 68191/13) pentru condițiile neconforme de detenție și faptul că reclamantul Rezmiveș Daniel

Arpad a fost custodiat în perioada martie-mai 2012 în C.R.A.P. Maramureș. Precizăm că, la acea dată, **C.E.D.O. a acordat României un termen de șase luni pentru a pune în practică măsurile de îmbunătățire a condițiilor de detenție și de reducere a supraaglomerării,** stabilind un calendar de a pune în aplicare aceste măsuri.

La 26 septembrie 2016 au început lucrările de consolidare, modernizare și extindere arest la I.P.J. Maramureș, lucrări care s-au derulat până la 26.03.2019.

Potrivit informațiilor primite, ultimele persoane custodiate de centru a fost în octombrie 2017, iar în urma solicitărilor conducerii centrului către Serviciul de Coordonare Centre de Reținere și Arestare Preventivă de relocare a persoanelor private de libertate, acestea au fost transferate la centrele de reținere și arestare preventivă din cadrul inspectoratelor de poliție ale județelor vecine. Până la acea dată au existat persoane custodiate în centru, iar lucrările s-au desfășurat în paralel fără să afecteze cazarea persoanelor private de libertate.

S-a solicitat, de asemenea, încarcerarea directă a persoanelor private de libertate în centrele de arest învecinate. Transportul și prezentările la organele judiciare sau aeroport în vederea extrădării au fost realizate cu autospeciale și personal din cadrul I.P.J. Maramureș.

Conform informațiilor puse la dispoziție echipei de vizită de către conducerea centrului, începând cu data de 18.10.2017 și până la data vizitei au fost depuse la alte centre următorul număr de persoane private de libertate: Sălaj (128 bărbați, 13 femei și 10 minori), Bistrița (79 bărbați, 1 femeie), Satu Mare (75 bărbați și 6 minori) și Cluj (12 bărbați și 1 femeie), Oradea (1 femeie).

La data vizitei, după lucrările de reabilitare, centrul avea în componență un număr de 15 camere, după cum urmează: 14 camere erau dotate cu câte 2 paturi (13,29 mp/cameră) și o cameră cu 3 paturi (16,10 mp) fiecare cu câte un grup sanitar în cameră (wc fixat în podea, anti vandal), bucătărie, club arestați (52,73pm) dotat cu scaune, mese, aer condiționat, cameră de supraveghere, cameră intimă (10,26mp), cameră de gardă (10,04 mp), cameră vizită (8, 60 mp), cameră grefă (12 mp), izolator (7,86 mp), cabinet medical (12, 97 mp), 2 infirmerii (13,29 mp), frizerie (11, 27 mp) și plimbător (73, 03 mp). **Ca deficiență, s-a reținut că nicio cameră/baie nu era adaptată pentru a fi utilizată de către persoanele cu dizabilități,** fiind încălcate prevederile art. 12 alin. (16) din Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 14/2018: *În cazul persoanelor private de libertate cu dizabilități vor fi prevăzute camere de cazare dotate corespunzător.*

Izolatorul, sub supraveghere video, era dotat cu chiuvetă și vas WC din inox, **însă nu era capitonat, pentru a împiedica autorănirea persoanelor private de libertate.** Curtea de plimbare, supravegheată video, era dotată cu două bănci, două spalieri, o bicicletă și dispunea de o porțiune acoperită pentru adăpostirea în caz de timp nefavorabil.

La parterul clădirii arestului, era situat sectorul administrativ, camera de anchetă și sectorul vizită. Se cuvine a sublinia că, **pentru personalul angajat al centrului lipseau vestiare și mobilier specific, dulapuri pentru păstrarea cazarmamentului și a obiectelor personale.**

Sectorul vizită era dotat cu 4 locuri pentru realizarea vizitei cu dispozitiv de separare securizat. **Amenajarea sectorului vizită încălca prevederile legislației naționale cu privire la modalitatea de acordare a vizitei pentru minori, deoarece nu se putea realiza vizita fără dispozitiv de separare.** Conform informațiilor primite cu privire la frecvența minorilor, din anul 2017 până în prezent, au fost reținuți și arestați 16 minori, ceea ce indică faptul că minorii reprezintă o categorie vulnerabilă, prezentă anual în custodia poliției, care, chiar dacă sunt custodiați pentru o perioadă scurtă de timp, **sunt în risc de a nu li se respecta dreptul la vizită fără dispozitiv de separare.**

Or, prevederile legale privind modalitatea de acordare a vizitei, prevăzute în art. 248 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, dispun:

(2) Vizita cu dispozitive de separare se acordă arestaților preventiv majori și persoanelor condamnate aflate temporar în centrele de reținere și arestare preventivă.

(3) În vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării fizice, psihice sau morale, minorului i se acordă, de regulă, vizita fără dispozitive de separare.

De asemenea, s-a reținut ca **deficiență** și faptul că **centrul nu avea amenajată o cameră dotată corespunzător pentru asigurarea exercitării dreptului la comunicări on-line**, ținând cont de dispozițiile legale, prevăzute în art. 66 din Legea nr. 254/2013, coroborate cu art. 121 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora, aprobat prin Ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 14/2018, raportat la art. 253 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013.

Condițiile de lumină naturală în cameră erau respectate, printre dotări regăsindu-se ventilația directă, încălzirea radiantă din pardoseală (în nicio cameră nu existau calorifere sau țevi), aer condiționat, televizor, mașină de spălat rufe, mașină de spălat vase, cuptor cu microunde și plită electrică. Toate camerele erau încălzite prin centrala proprie a arestului, alimentarea cu gaz, alimentarea cu apă și electricitate fiind asigurate de la rețeaua publică. Camerele, bucătăria, holul, clubul prezentau sistem de avertizare în caz de incendiu.

Deși centrul pune la dispoziția persoanelor private de libertate mașina de spălat rufe, **nu exista un spațiu pentru uscarea rufelor și cazarmamentului.**

Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora, precizează la art. 13 alin. (7) că *Administrația centrului asigură facilități pentru spălarea, uscarea, după caz, călcarea și distribuirea rufelor și cazarmamentului, cu respectarea normelor în domeniu, fie contractează*

aceste tipuri de servicii prin operatori economici specializați. Schimbarea lenjeriei individuale de pat se face cel puțin o dată pe săptămână, sau la nevoie.

Asistența medicală și psihologică

La intrarea în arest, persoana privată de libertate are obligația efectuării vizitei medicale la cabinetul medical. Cabinetul medical dispunea de dotarea necesară, însă **nu exista amenajată o sală de tratamente**. Existau două infirmerii, una cu un pat, iar alta cu 2 paturi.

Membrii echipei de vizită **au constatat existența camerelor de supraveghere video, atât în cabinetul de consultații, cât și în cele două infirmerii**. Or, în acest fel erau încălcate dispozițiile legale din Regulamentul precitat, prevăzute în:

- art.137 alin. (2) - *Examinarea medicală se efectuează cu respectarea confidențialității, demnității și intimității persoanelor private de libertate, cu excepția cazurilor în care medicul solicită expres supraveghere suplimentară în cazuri particulare, pentru motive de siguranță și de menținere a ordinii și disciplinei;*

- art. 12 alin.(1) – *Camera de deținere trebuie să respecte demnitatea umană și să întrunească standardele minime sanitare și de igienă, ținându-se cont de suprafața de locuit, volumul de aer, iluminare, surse de încălzire și ventilație, prin raportare la condițiile climatice.*

Urmare a celor constatate echipa de vizită face recomandarea de îndepărtare a camerelor video din cabinetul medical și infirmerii.

Echipa de vizită a avut întrevederi cu medicul și cu unul din asistenții medicali, angajați ai Centrului Medical Județean al Ministerului Afacerilor Interne (CMJ). **Personalul medical al Centrului Medical Județean era insuficient, deficitul fiind de 5 medici**. Numărul asistenților medicali care deserveau centrul, prin rotație, era de trei persoane.

Din anul 2016, C.M.J avea angajat un singur medic care deservea mai multe structuri – Inspectoratul Județean de Poliție, Pompierii, Jandarmeria, Poliția de Frontieră, structuri ale Ministerului Justiției, unități independente. Ca medic de familie avea în evidență persoane civile și îndeplinea și funcția șef centru. Din precizările făcute de medic s-au reținut următoarele: avea un număr mare de persoane în evidență (aproximativ 4500); ar fi necesară scoaterea la concurs a încă 5 posturi de medici, precizându-se că exista posibilitatea scoaterii la concurs a 2 posturi de medici în 2019; 3 asistenți medicali angajați ai CMJ vor asigura asistența medicală și la nivelul C.R.A.P. Nu exista întocmită o planificare a personalului medical pentru luna iunie 2019. S-a precizat că pentru acordarea asistenței medicale pe timpul nopții era încheiat un protocol cu Unitatea Primire Urgențe a Spitalului Județean Baia Mare. Aspectele relatate de medic au relevat că asigurarea asistenței medicale pentru persoanele private de libertate ce vor fi custodiate în C.R.A.P. Maramureș după data de 03.06.2019, ar putea genera dificultăți și nu s-ar respecta prevederile art. 136 - alin. (1) și (4) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă aprobat prin Ordinul Ministrului Afacerilor Interne

nr.14/2018 - „dreptul la asistență medicală a persoanelor private de libertate este garantat” și *„asistența medicală a persoanei private de libertate se asigură de către personalul medico-sanitar cu atribuții în acest sens din cadrul unității medicale a Ministerului Afacerilor Interne care are în competență asigurarea asistenței medicale la nivelul centrului, precum și de către personal medico-sanitar din unitățile sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne sau din alte unități sanitare publice, potrivit legii”.*

Din discuțiile cu personalul s-au reținut următoarele aspecte: - inspectoratul nu avea încheiat contract cu privire la serviciile de dezinsecție, deratizare; - în cadrul C.M.J. Maramureș nu exista cabinet stomatologic, persoanele private de libertate cu afecțiuni dentare care au fost custodiate până la suspendarea activității centrului erau prezentate la cabinet stomatologic din UPU. Ca urmare echipa de vizită face recomandările: - încheierea unui contract de servicii pentru acțiunile de dezinsecție, dezinsecție, deratizare; - identificarea unei forme de colaborare cu un cabinet de medicină dentară astfel încât să se asigure asistența stomatologică persoanelor private de libertate

Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora, aprobat prin Ordinul nr. 14/2018, prevede la art. 155: (1) *Serviciile medicale dentare sunt efectuate prin cabinetele medicale de profil din unitățile sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne.*

(2) *În situația în care unitățile sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne nu au organizate cabinete de medicină dentară, se asigură servicii medicale de medicină dentară preventive și tratamente de medicină dentară prevăzute în normele metodologice de aplicare a Contractului-cadru, prin cabinete medicale de specialitate aflate în relație contractuală cu o casă de asigurări de sănătate, în condițiile legii.*

Cabinetul medical și cele două infirmerii erau amplasate în sectorul de cazare a persoanelor private de libertate. La data vizitei cabinetul medical nu avea autorizație sanitară de funcționare, deoarece nu erau îndeplinite condițiile prevăzute în Ordinul Ministrului Sănătății și Familiei nr. 153/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale și Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr.1338/2007 pentru aprobarea Normelor privind structura funcțională a cabinetelor medicale și de medicină dentară, în principal nu avea amenajată sală de tratamente. Conducerea inspectoratului a dat asigurări echipei de vizită că va fi identificat și amenajat un spațiu cu destinația sală de tratamente, care împreună cu cabinetul de consultații să corespundă cerințelor din Norme, în vederea obținerii Autorizației sanitare de funcționare.

Hrana persoanelor private de libertate urma să fie asigurată de către administrația Penitenciarului Baia Mare.

Cu privire la transferul persoanelor private de libertate

În ultima parte a desfășurării lucrărilor de reabilitare a clădirii, angajații centrului efectuau misiuni de transfer ale persoanelor private de libertate din Baia Mare spre alte centre, cu prezentarea la organele judiciare. Săptămânal se întocmea un tabel cu lucrătorii din cadrul C.R.A.P. Maramureș, fiind planificați câte doi lucrători în escortă. Pentru transportul persoanelor private de libertate, centrul avea în dotare un automobil adaptat transportului, iar în cazul în care transportul trebuia făcut pentru mai multe persoane, se apela la două mașini cu câte 8 locuri. Persoanele private de libertate erau transferate pe baza unor dispoziții de transfer, procedura de transfer efectuându-se în baza ordonanței de reținere. În timpul transferului, persoanele erau încătușate. La predarea acestora în centrele de arest, se completa un proces verbal și o nota de rămânere în arest, documente fiind păstrate la locul unde au fost depuse.

În ceea ce privește existența unor incidente pe parcursul transferului, potrivit informațiilor lucrătorilor centrului, parte din escortă, nu au existat astfel de incidente. Aceștia au declarat că nu se întocmeau rapoarte cu privire la fiecare transport al persoanelor private de libertate, acestea întocmindu-se doar în situația în care aveau loc evenimente deosebite. Din precizările locțiitorului șefului de centru din ziua vizitei, în luna aprilie 2019, o persoană privată de libertate a fost transportată pentru a fi internată la Penitenciarul Spital Rahova.

Structura de personal cuprindea 21 de persoane: șef centru (ofițer), 19 agenți de **poliție din care un agent de sex feminin**, iar din cei 18 agenți bărbați, 5 erau delegați, unul îndeplinea funcția de frizer, o persoană civilă se ocupa de servirea mesei și curățenie.

Legislația națională cât și prevederile internaționale subliniază că în cazul în care în centru sunt custodiate persoane private de libertate de sex feminin, *serviciul de pază și supraveghere se asigură obligatoriu și de către un polițist de sex feminin*, art. 190 alin. (3) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora.

Cu privire la femeile private de libertate, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante precizează următoarele:

*23. Precum a subliniat CPT-ul în al 9-lea Raport General al său, **personalul mixt constituie o garanție importantă împotriva relelor tratamente în locurile de detenție.** Prezența unui personal masculin și feminin poate avea efecte benefice atât în termeni etnici cât și pentru a favoriza un grad de normalitate într-un loc de detenție.*

Personalul mixt permite și o desfășurare adecvată a personalului atunci când se efectuează sarcini delicate, precum percheziția. În această privință, CPT-ul ține să sublinieze că persoanele private de libertate nu trebuie percheziționate decât de personal de același sex și că orice percheziție care implică dezbrăcarea unui deținut nu trebuie efectuată în prezența personalului de supraveghere de sex opus.

La data vizitei fusese transferată o persoană de sex feminin la C.R.A.P. Cluj, escorta fiind compusă doar din personal de sex masculin.

Cu privire la pregătirea profesională a personalului centrului, periodic angajații centrului participau la stagii de formare profesională. Cu titlu de exemplu, în anul 2019, un polițist a fost desemnat să participe la un stagiul de formare în domeniul torturii și tratamentelor inumane pentru personalul din cadrul C.R.A.P – mixt desfășurat la centrul multifuncțional de pregătire Schengen din Buzău.

Cu privire la asigurarea asistenței psihologice, ofițerii psihologi din cadrul Compartimentului de Psihologie al Inspectoratului Județean de Poliție Maramureș aveau în atribuții asigurarea asistenței psihologice persoanelor private de libertate. Activitatea ofițerilor psihologi cu persoanele private de libertate urmând a fi continuată după primirea acestora în cadrul centrului. Cu referire la acest aspect, ofițerul psiholog a primit Dispoziția nr. 48 din 27.05.2019 a Inspectorului general al Inspectoratului General al Poliției Române, care stabilește modul de acordare a asistenței psihologice persoanelor private de libertate aducând principale îmbunătățiri.

Conform dispoziției, solicitarea de asistență psihologică poate fi făcută de către persoana aflată în custodia centrului sau de către șeful centrului (art 4). **Deși asistența psihologică se asigură prin psihologii de unitate, dispoziția nu prevede ca aceștia să inițieze activitatea de asistență psihologică.** Mai mult, **articolul 5 stipulează că activitatea se efectuează în termen de maxim 72 de ore** de la înregistrarea solicitării, ceea ce în unele situații de stres, anxietate, simptome ale deprimării resimțite de persoanele private de libertate, poate reprezenta o perioadă prea mare de timp. Pentru persoanele custodiate, riscul suicidar este ridicat, mult mai ridicat decât în rândul populației generale, iar asistența psihologică în primele zile de la depunerea în arest este o măsură de prevenire a tentativelor de suicid și a suicidului.

Dispoziția mai sus amintită cuprinde mai multe anexe (1-8) utile ofițerului psiholog în acordarea asistenței psihologice primare, printre care amintim consimțămintele informate ale persoanelor private de libertate, fișă de evidență a activității de asistență psihologică, cerere/refuz asistență psihologică, notă de concluzii și recomandări ce va fi completată de psiholog.

4

Având în vedere aspectele constatate, în temeiul în temeiul art. 43 alin. (1) și art. 47 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată,
Avocatul Poporului

RECOMANDĂ

Conducerii Centrului de Reținere și Arestare Preventivă din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție al județului Maramureș să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. asigurarea permanenței în situațiile în care sunt custodiate persoane de sex feminin prin desemnarea prin ordin al șefului inspectoratului a unor agenți de sex feminin care să asigure paza, supravegherea și transferul persoanelor private de libertate de sex feminin;
2. reamenajarea sectorului vizită și acordarea dreptului minorilor de a avea vizite fără dispozitive de separare în vederea diminuării efectelor negative ale privării de libertate asupra dezvoltării fizice, psihice sau morale și în situația vizitatorului minor;
3. adaptarea a cel puțin o cameră pentru a fi utilizată de persoanele cu dizabilități, amenajarea izolatorului prin capitonarea pentru prevenirea autorărilor și asigurarea facilităților pentru uscarea rufelor și cazarmamentului, identificarea și dotarea unei camere care să poată funcționa ca sală de tratamente în vederea obținerii autorizației sanitare de funcționare pentru Cabinetul medical;
4. eliminarea sistemului de supravegherea video din cabinetul medical și infirmerii pentru păstrarea confidențialității actului medical;
5. asigurarea și amenajarea unor vestiare și a unui mobilier specific, dulapuri pentru păstrarea echipamentului personalului angajat al centrului;
6. încheierea unui contract de servicii pentru acțiunile de dezinsecție, deratizare și asigurarea asistenței stomatologice persoanelor private de libertate.